

BÜDERICHER INSEL EN ORSOYER RHEINBOGEN

Excursieleiding: Wilhelm Itjeshorst en Willem Drok

Datum: 16 augustus 2016

Deelnemers: Giel Bongers, Johan Loermans, Frits van Beusekom, Hans Sprangers, Tom Paternotte, Leonieke Kruit, Jos Rademakers, Annemiek Adams, Hans Inberg, Willemien de Groot en Louis Fliervoet,

BÜDERICHER INSEL

In de morgen bezochten we het Büdericher Insel. Dit voormalige eiland is ontstaan door afsnijding van een bocht van de Rijn op de plaats waar de Lippe in de Rijn uitmondt. Het is een zeer hoge zandige stroomrug (meanderkop), die geïsoleerd ligt en lang in gebruik geweest is als militair terrein. Vanaf de brug over de Rijn kun je erop komen. Nu is het één geheel met de nieuw ingerichte terreinen langs de Lippemonding, die zich na ontgroning ontwikkelen tot natuurterrein.

Vorig jaar waren we er al, maar toen hebben we door tijdgebrek en de regen het gebied niet goed kunnen bekijken. Wel hebben we toen geconstateerd dat het een zeer soortenrijk terrein is, met naast verruigd stroomdalgrasland ook jong bos en fraaie zomen en mantels. In het verslag van vorig jaar is een streeplijst opgenomen.

Ter oriëntatie zij vermeldt dat deze locatie ongeveer ter hoogte van Boxmeer ligt en ter breedte van Aalten. Geologisch gezien liggen de terreinen in het Laat-Pleistocene en Holocene terrassenlandschap van Beneden-Rijn en Maas, net als de aansluitende delen van Limburg en Gelderland.

In de brandende zon maakten wij twee opnames: één van een struweelrand met veel Besanjelier en één van een open stroomdalgrasland. Van de zomen met Torenkruid, Bostelkrans en Marjolein is helaas geen opname gemaakt.

Opname 1. Mantel van opgaand struweel langs paadje, 2x5 m², tot. bed. 100%. Expositie oost, hoogte 0,6-2,5 m.

Kruidlaag

Rubus caesius	4
Humulus lupulus	4
Sambucus nigra	2a
Urtica dioica	2a
Cucubalus baccifer	2a
Crataegus monogyna	+
Elymus repens	2m
Poa trivialis	1
Agrostis capillaris	1
Agrostis gigantea	1
Dactylis glomerata	+
Calamagrostis epigeios	+
Ranunculus repens	1
Glechoma hederacea	1
Potentilla reptans	+
Geum urbanum	+
Arum maculatum	+

Moslaag

Brachythecium rutabulum	2a
Plagiomnium affine	2a

Hoewel meidoorn maar weinig aanwezig is en sleedoorn zelfs ontbreekt, zou je deze opname kunnen classificeren als een *Pruno-Crataegetum*. Besanjelier is hiervan de kensoort. De Gevlekte aronskelk duidt erop dat het een vervangingsgemeenschap van het hardhoutoibos is. Goed ontwikkeld bos is echter op het eiland niet te vinden, alleen abelenaanplant en iepenstruweel.

Opname 2. Verruigd stroomdalgrasland, 3x3 m2, tot. bed. 98%, kruidlaag 90%, moslaag 95%, expositie Zuid 5%.

Kruidlaag

Carex praecox	3
Thymus pulegioides	2a
Potentilla tabernaemontani	2b
Cynodon dactylon	1
Calamagrostis epigeios	1
Helictotrichon pubescens	1
Trisetum flavescens	+
Euphorbia cyparissias	+
Equisetum x moorei	+
Sedum telephium ssp. maximum	+
Crataegus monogyna	2a
Cornus sanguinea	+
Rosa canina	+
Rubus caesius	+
Glechoma hederacea	2b
Agrostis stolonifera	1
Dactylis glomerata	+
Carex hirta	+
Hypericum perforatum	1
Conyza canadensis	+
Oenothera x fallax	+
Senecio inaequidens	+

Moslaag

Pseudoscleropodium purum	5
Rhytidiadelphus squarrosus	1

Hoewel deze opname binnen het *Medicagini-Avenetum* kan vallen, maakt de soortensamenstelling ook duidelijk dat de arealgrens in zicht komt, met enkele soorten die in Nederland niet in dit gezelschap voorkomen of zelfs niet in Nederland voorkomen. Vroege zegge is een soort die op een enkele plek in het rivierengebied voorkomt, en een groot Midden-Europees areaal heeft. Ik ken hem niet uit echt rivierduingrasland. De Grote hemelsleutel is een grotere, geelbloeiende ondersoort, die zowel stroomopwaarts in het Rijndal als meer naar het oosten de gewone ondersoort is, maar die ik niet uit Nederland ken. *Equisetum x moorei* is de bastaard van *E. hyemale* en *E. ramosissimum*. Deze heeft zowel de hoge, onvertakte stengels zoals Schaafstro, maar dan veel groener en minder ruw, als de sterk vertakte stengels met lange tanden zoals de ruwe paardestaart.

Op dit moment wordt het terrein niet beheerd. De opname laat zien dat het stroomdalgrasland zowel verruigt als dichtgroeit met struweel. Het Biologisch Station Kreis Wesel zal komend jaar een beheerplan opstellen. In elk geval zal het struweel aangepakt worden, maar of

begrazing haalbaar is, is de vraag. Integrale begrazing samen met het aangrenzende, veel grotere laaggelegen deel heeft het risico dat het hoge terrein niet goed afgegraasd wordt en vooral gebruikt wordt als rust- en mestplaats. Misschien is drukbegrazing als manier van 'achterstallig onderhoud' een optie.

ORSOYER RHEINBOGEN

's Middags hebben we de Orsoyer Rheinbogen bezocht, een grote uiterwaard bij Rheinberg. Hier loopt een groot LIFE-project om het gebied zowel aan de natte kant (voor steltlopers en voor amfibieën) als aan de droge kant (voor glanshaver- en stroomdalgrasland) geschikt te maken. Op de site van het Biologisch Station Kreis Wesel (www.bskw.de) vind je er meer over.

Een deel van de uiterwaard daalt onder invloed van de eronder gelegen gangen van de steenkoolwinning uit het verleden. In het Duits heet dat een *Bergsenke* (*Bergbau* = mijnbouw). Door die bodemdaling werd de stabiliteit van de dijk bedreigd. Daarop is de dijk enkele honderden meters verlegd en de uiterwaard dus vergroot. De nieuwe uiterwaard wordt nu grotendeels vergraven voor zand- en grindwinning.

Staande op de dijk zie je dan ook eerst grootschalige zand- en grindwinning die helaas niet als in Nederland een natuurvriendelijke oplevering kent. Het zijn nogal vierkante diepe bakken water met weinig oever. Daarachter ligt de oude dijk met de oude uiterwaard. Die zie je inderdaad wegzakken, met afstervende wilgen en verdrassende weilanden als gevolg. Door de wegzakkende wilgenbossen zijn we naar de oever van de rivier gelopen. Een beeld dat wij niet kennen.

Er is echter ook een ontgrondingsput weer opgevuld, tot een hoog, stroomrugachtig terrein. Hierop wordt nu met behulp van zaden uit de directe omgeving een Glanshaver- en stroomdalgrasland ontwikkeld. Het ontwikkelende stroomdalgrasland was net gemaaid. Enerzijds waren de soorten van het glanshaverhooiland, zoals Glad walstro en Knoopkruid, te vinden, anderzijds ook grote plekken met Sikkelklaver en Kleine ruit. Kortom, er ontwikkelt zich een mooie schrale en droge vegetatie. We hebben hier geen opname gemaakt.